

Núria Marqués Vicient

**Relació de la Intel·ligència Emocional dels pares amb variables
familiars**

TREBALL DE FI DE GRAU

Dirigit per la Dra. Elena Castarlenas Solé

Grau de Psicologia

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

Tarragona

2021

Resum

La família és considerada la primera escola d'aprenentatge emocional del nen i amb un impacte profund, ja que, és on el nen descobreix per primer cop els seus sentiments, les reaccions dels altres envers els seus sentiments i les seves possibilitats de resposta davant ambdues. És per això que l'objectiu d'aquest treball és examinar la relació que hi ha entre la intel·ligència emocional dels pares i diferents variables familiars com per exemple el nombre de fills, l'estrès i la satisfacció familiar. Per a la realització d'aquest estudi s'ha administrat un protocol d'avaluació format per un qüestionari sociodemogràfic i les escales TMMS-24, FSFS i FSS a una mostra de 135 pares i mares o tutors legals residents majoritàriament a les Terres de l'Ebre, Tarragona. Els resultats obtinguts indiquen que hi ha una relació estadísticament significativa entre la intel·ligència emocional dels pares amb el grau de satisfacció familiar. De forma que, aquells que presten atenció, comprenen i afronten millor les seves emocions senten un major grau de satisfacció familiar. També s'ha trobat una relació estadísticament significativa entre la satisfacció i l'estrès familiar, on aquells qui perceben menys estrès tenen un major grau de satisfacció familiar. Tanmateix no s'ha trobat cap relació amb el nombre de fills. Així doncs, cal treballar les competències emocionals al llarg de tota la vida per garantir la supervivència i el creixement dels fills, proporcionar-los un bon clima amb afecte i suport emocional i estimular-los en habilitats i competències socials.

Paraules clau: família, pares, intel·ligència emocional, satisfacció familiar, estrès familiar.

Abstract

The family is considered the child's first school of emotional learning and with a profound impact, as it is where the child first discovers their feelings, the reactions of others to their feelings, and their possibilities for response to both (Bach, 2001). This is why the aim of this work is to examine the relationship between the emotional intelligence of parents and different family variables such as the number of children, stress and family satisfaction. To carry out this study, a protocol of evaluation consisting of a sociodemographic questionnaire and the scales TMMS-24, FSFS and FSS has been administered to a sample of 135 parents and mothers or legal guardians residing mostly in Terres de l'Ebre, Tarragona. The results indicate that there is a statistically significant relationship between parents' emotional intelligence with the degree of family satisfaction. So, those who pay attention understand and better address their emotions feel a greater degree of family satisfaction. A statistically significant relationship between satisfaction and family stress has also been found, where those who receive less stress have a greater degree of family satisfaction. However, no relation to the number of children has been found. Thus, lifelong emotional competences must be worked to ensure the survival and growth of children, to provide a good climate with affection and emotional support and to stimulate them in social skills and skills.

Key words: family, parents, emotional intelligence, family satisfaction, family stress.

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ TEÓRICA	5
Objectiu i hipòtesis.....	13
METODOLOGIA.....	16
Participants	16
Instruments	18
Procediment	22
Anàlisi de dades.....	23
RESULTATS.....	24
DISCUSSIÓ I CONCLUSIONS.....	30
Limitacions i propostes de millora	32
REFERÈNCIES	34
ANNEXOS	39
L'enquesta	39

INTRODUCCIÓ TEÓRICA

Segons la concepció interaccionista, la conducta i el desenvolupament humà són una interacció de factors biològics i ambientals als quals se'ls hi suma la participació activa de la persona. Des de ben petits rebem la influència de diferents factors i contextos: la família, els iguals, l'escola, els mitjans de comunicació, entre altres, els quals interfereixen de forma simultània i interdependent (Parke i Buriel, 1998).

L'entorn familiar és on el nen descobreix per primer cop els seus sentiments, les reaccions dels altres envers els seus sentiments i les seves possibilitats de resposta davant ambdues (Bach, 2001). D'aquesta forma i tal com ens diu Goleman (1996), la família pot ser considerada la primera escola d'aprenentatge emocional del nen i amb un impacte profund, ja que, en els primers anys de vida és quan el cervell té la seva màxima plasticitat. Així doncs, la família és un context potenciador que ajuda en el desenvolupament personal, social i intel·lectual del nen (Palacios, 1999).

Des del punt de vista evolutiu i educatiu, la família i la vida familiar tenen un impacte en el desenvolupament de tots els seus membres, tant en els pares o cuidadors principals com en els nens (Palacios i Rodrigo, 1998). Segons Bronfenbrenner (1987) hi ha quatre estructures que interactuen entre elles i tenen un impacte en aquest desenvolupament:

- **Microsistema:** és la relació que s'estableix entre l'individu i el seu entorn més pròxim. Per als nens el microsistema més important serà la família, seguits de l'escola i el grup d'amics.
- **Mesosistema:** és la relació que s'estableix entre dos o més sistemes en els quals l'individu participa de forma activa i directa, com per exemple el context familiar i el context escolar.
- **Exosistema:** és la relació que s'estableix entre un o més sistemes en els quals l'individu no participa de forma directa, però tenen una certa influència en microsistema. Un exemple, seria la feina dels pares.
- **Macrosistema:** és la relació que s'estableix entre l'individu i els contextos històrics, socials, polítics o culturals, afectant així als sistemes anteriorment esmentats.

Una bona relació entre aquests sistemes es fonamental per afavorir un bon desenvolupament de l'infant. Per exemple, a mesura que el nen vagi creixent, el clima i l'entorn familiar juntament amb l'escola hauran de treballar plegats per tal de garantir un aprenentatge global i significatiu. Entre tots poden aconseguir que el nen explori i identifiqui les seves emocions, poder-les expressar i gestionar-les de forma funcional. Per contra, si no hi ha un ambient adequat, es donarà pas a l'aprenentatge de patrons desadaptatius de resposta afectiva envers la gestió emocional, tals com la negació, la frustració, la culpa o la por.

S'ha de tenir en compte que la família és una unitat dinàmica, amb diferents subsistemes i de constant transformació degut a la interacció amb els altres subsistemes que la componen: l'escola, la feina, el nivell econòmic o el propi context familiar (Muñoz, 2005). D'aquesta forma, els adults tenen la funció de garantir la supervivència i el creixement dels seus fills, proporcionar-los un bon clima amb afecte i suport emocional i estimular-los en habilitats i competències socials. A més, aquests agents han de beneficiar i prendre decisions envers altres contextos educatius i de socialització tals com l'escola.

A banda d'aquests sistemes, s'ha de tenir en compte que la unitat familiar com a tal ha de fer front a diferents canvis i situacions que poden provocar desequilibris en aquests sistemes i subsistemes, essent fonamental les variables personals dels seus components per a resoldre exitosament aquestes situacions i circumstàncies. Pittman (1995; citat a Villarreal-Zegarra i Paz-Jesús, 2015) va descriure quatre tipus de crisis familiars, on les famílies han de prendre decisions i actuar pensant en el bé dels seus membres.

Per un costat ens parla de *crisis de desenvolupament*, que s'esdevenen a partir dels canvis de cicle familiar. Aquests canvis en el cicle comencen quan la parella comença la convivència i plantegen un projecte de vida comú. Amb el naixement dels fills, comença una altra etapa del cicle on es crea el sistema pares-fill; acceptant això nous membres i rols. Al pas dels anys, comença el cicle de família amb fills adolescents, on els fills comencen a ser autònoms. En aquesta es flexibilitzen les normes i els límits, s'accepta la

construcció de la identitat dels fills i es recupera el temps per estar amb la parella. Més endavant, s'inicia un nou cicle amb la independència dels fills, en la qual s'estableix una relació adult-adult amb ells i apareix el rol d'avis. Per últim, en l'últim cicle s'accepta el canvi generacional a persones de la tercera edat. En aquesta s'accepta el nou rol i la fi de la vida laboral i s'afronta l'envelliment i la mort de la parella o la pròpia. Per un altre, de *crisis circumstancials*, que engloben accidents o desgràcies inesperades causades per factors ambientals. També de *crisis estructurals*, les quals parteixen de la pròpia estructura familiar i on s'intenta evitar el canvi. Per últim, de *crisis de desemparament*, que ocorren quan hi ha un o més membres de la família amb necessitats especials.

Per superar aquestes crisis, la família ha de comptar amb mecanismes i habilitats destinades a la identificació, afrontació i resolució de problemes. Així doncs, és necessari saber com es relacionen algunes variables personals dels pares i/o cuidadors, com la intel·ligència emocional (IE), amb algunes variables familiars, com per exemple l'estrès o la satisfacció familiar.

Una altra característica que s'ha de tenir en compte dins del nucli familiar és l'estil parental dels pares, el qual varia al pas dels anys al mateix temps que el nen és va fent gran. Per un costat trobem *l'estil democràtic*, el qual està caracteritzat per pares afectius, que mostren sensibilitat davant dels problemes dels seus fills i potencien una conducta adequada. També mostren una comunicació oberta i promouen un clima familiar saludable. Aquest estil influeix en els fills de forma que aquests adopten un millor autocontrol i autoconeixement i una alta autoestima i competència social, entre altres. A més, disminueixen els conflictes entre els membres de la família. Per un altre costat, trobem *l'estil autoritari* caracteritzat per normes rígides i càstigs. També una manca de responsabilitat paterna i comunicació, la qual sol ser unidireccional. El nen criat baix d'aquest estil mostrarà una baixa autoestima i autoconfiança, agressivitat, impulsivitat i una manca de competències socials. També trobem *l'estil permissiu*, en el qual els pares mostren indiferència i passivitat envers les actituds dels fills. Tampoc hi ha càstigs i hi ha una alta evitació a la imposició d'autoritat i normes, essent aquestes flexibles afavorint als desitjos dels fills. Amb això,

els nens adquireixen una baixa competència social, una manca de respecte a les normes i persones i una baixa autoestima, entre altres. Per últim, *l'estil negligent*, en el qual, tot i ser pares alegres i vitals, mostren una manca d'afectivitat cap als fills i no se'ls ho dedica temps ni esforç. Aquest estil influeix de forma que el nen mostrarà una manca de competència social, d'autocontrol i de responsabilitat, tot i mostrar-se alegres.

Com s'ha comentat anteriorment, la IE és també una variable que s'ha de tenir en compte per entendre com els pares afronten i aborden les diferents situacions per les que passa la família. Veurem a continuació es fa un breu repàs de les diferents concepcions de la intel·ligència, què entenem per IE i què sabem sobre la seva relació amb variables com per exemple la satisfacció familiar, l'estrès parental o el nombre de fills.

Segons el diccionari de la llengua catalana la intel·ligència és la "*capacitat major o menor de comprendre, d'aprendre, de resoldre situacions noves o la facultat de conèixer*" (DIEC2, intel·ligència, consulta=26 abril 2021). Des de la besant psicològica aquest concepte ha anat evolucionant i canviant al llarg dels anys i introduint poc a poc components emocionals. Tot i això, avui dia no consta d'una sola definició unitària i objectiva.

Un de les primeres persones en començar a estudiar i definir aquest constructe va ser el psicòleg Alfred Binet. En el 1905, el Ministeri d'Educació Francès li va encomanar la feina de dissenyar un test el qual servis per veure quins nens tindrien èxit i quin presentarien problemes a l'escola. Així doncs, Binet va construir un test que mesurava les aptituds cognitives, sorgint així el concepte de quocient intel·lectual (CI).

Més tard, amb la Teoria del Model Bifactorial de Spearman, s'entenia que solament existia un factor únic i general que agrupava totes les funcions cognitives de la persona, el anomenat Factor G. Aquesta teoria va comportar moltes crítiques, una d'elles la de Thurstone el qual deia que les aptituds cognitives no depenien d'un sol factor, sinó de sis diferents: aptitud verbal, fluïdesa verbal, raonament, aptituds numèriques, memòria associativa, rapidesa perceptiva i aptitud espacial.

Anys després, David Wechsler, va elaborar l'escala Wechsler-Bellestone i, més tard la versió per a nens. En aquestes, l'autor donava pas a altres formes d'intel·ligència – a banda de la cognitiva – i es podia mesurar la comprensió verbal, el raonament perceptiu, la memòria de treball i la velocitat de processament.

Posteriorment, i aproximant-nos més als conceptes actuals, Howard Gardner (1995) va introduir la teoria de les intel·ligències múltiples, on entenia la intel·ligència com un potencial biopsicològic amb diferències culturals. Per a ell hi havia 8 intel·ligències diferents, en les quals cada persona destacava en una d'elles: la lingüística, la lògicomatemàtica, la espaciovizual, la musical, la cinesicocorporal, la intrapersonal i la interpersonal; incorporant-se recentment l'existencial i la pedagògica.

Durant el 1984 va aparèixer la teoria sobre la intel·ligència triàrquica de Robert Sternberg, la qual estava formada per la intel·ligència analítica, la intel·ligència creativa i la intel·ligència pràctica. Finalment, aquesta teoria i juntament amb la de Gardner, van fer que John Mayer i Peter Salovey encunyessin el concepte de IE.

Mayer i Salovey (1997; citat a Fernández-Berrocal i Extremera, 2006) descriuen el concepte de IE com la capacitat que tenim per percebre, assimilar, comprendre i regular les nostres pròpies emocions i les dels altres; donant pas a un creixement emocional i intel·lectual que facilita la resolució de problemes. Tot i això, no solament ells han investigat i donat veu a aquest concepte, n'hi ha altres models: el model de Daniel Goleman (1995), el model Bar-On (1997), el model de Petrides i Furnham (2001) i els estudis de Bisquerra, Pérez-González i García Navarro (2015).

Segons Bisquerra (2000) l'educació emocional és un procés educatiu, continu i permanent que vol impulsar el desenvolupament de les competències emocionals i té la finalitat de donar-nos eines per afrontar la vida, augmentant el benestar personal i social. En el 2007, el grup de recerca d'orientació Psicoeducativa (entre els quals està Bisquerra), va proposar el model pentagonal de competències emocionals, el qual recull les competències emocionals en cinc dimensions: la consciència emocional, la qual ens ajuda a conèixer les emocions dels altres i les pròpies; la regulació

emocional, que ens ajuda a donar una resposta funcional a les emocions que sentim; l'autonomia emocional, capacitat relacionada en saber trobar un equilibri entre la dependència i la desvinculació emocional en l'entorn; les habilitats socials, les quals afavoreixen les relacions interpersonals i les competències per a la vida i el benestar, compostes per habilitats, actituds i valors que potencien el benestar personal i social.

Aquestes competències són bàsiques i essencials per a elaborar de forma integral la nostra personalitat i ajuden en la prevenció primària; disminuint la vulnerabilitat a certes disfuncions tals com l'estrès, la depressió, l'agressivitat o l'addicció a les drogues. A més, les seves aplicacions afavoreixen la comunicació efectiva i afectiva, la resolució de conflictes, la presa de decisions, l'autoestima i les relacions socials i interpersonals (Ibarrola, 2013). Per contra, també existeixen factors de risc, els quals es poden agrupar en cinc estructures: individual, familiar, grups entre iguals, escola i comunitat (Bisquerra, 2003)

Els factors de risc que s'inclouen dintre de la categoria familiar són: les psicopatologies familiars, la desorganització en l'estructura familiar, un nivell socioeconòmic baix, pertànyer a una família nombrosa, una alta mobilitat, un apego insegur amb els pares i un estil parental disfuncional (Bisquerra, 2003). Així doncs, la família juga un gran paper per desenvolupar de forma adequada unes bones competències emocionals, esdevenint així un bon desenvolupament de la IE.

En un estudi realitzat per Bermúdez, Teva i Sánchez (2003), és va voler avaluar si existia relació entre la IE, el benestar psicològic i l'estabilitat emocional en una mostra d'estudiants d'entre 18 i 33 anys. Els resultats d'aquests van mostrar correlacions positives entre la IE i el benestar, de forma que a major IE hi ha un major benestar personal. També una correlació positiva entre la IE i l'estabilitat emocional, on una major IE mostrava una major estabilitat. Uns anys més tard, Sánchez (2008) va fer un estudi sobre la relació entre la IE autoinformada, el clima familiar i la salut mental. La mostra de l'estudi estava formada per 75 famílies (pares/mares i fills) d'una escola de Toledo. En aquesta és va trobar una correlació significativa entre la IE dels pares amb la IE dels fills en les

subescales de Claredat i Atenció, però no en reparació. A l'hora de comparar qui tenia més IE, van veure que els fills destacaven en Atenció per sobre dels pares i, en Reparació, els pares sobre els fills. Pel que fa a la comparació de gèneres, no es van trobar diferències significatives en cap de les tres subescales.

Més recentment, Jódar (2019) va fer un estudi per veure la relació que hi havia entre els estils educatius parentals, la IE i la qualitat de vida. En aquest es va utilitzar una mostra de 758 estudiants d'entre 8 i 19 anys de diferents centres educatius de Murcia. En aquest es va trobar una relació significativa entre l'estil educatiu dels pares i la IE, indiferentment de la edat i sexe del nen. Tot i això, van trobar que en els nens de primària i secundària, la mare era qui mostrava una relació més forta entre la IE i els estils educatius, és a dir, les mares influeixen més en el desenvolupament emocional dels fills.

Per altra banda, també trobem diferents estudis que relacionen la IE dels pares amb variables com el clima familiar, la satisfacció familiar, l'estrès parental o el nombre de fills. Com veurem a continuació, aquests indiquen que hi ha diferències significatives que relacionen les diferents variables.

Entenem per Clima Social Familiar les interaccions que és produeixen entre pares i fills, tenint en compte les característiques econòmiques i culturals. Així doncs, les futures interaccions dels fills dependran de la quantitat i la qualitat de les interaccions dels pares amb ells, afectant així als contextos educatius, socials i familiars futurs (García, 2005). Així doncs, estudis en relació al clima familiar (Khodarahimi i Ogletree, 2011) troben que com més gran sigui la família, els pares podran prestar menys atenció a les emocions de cadascun dels seus fills, evocant que hi hagi uns nivells més baixos en la percepció del clima i una menor satisfacció familiar; hi haurà menys experiències i valoracions positives. A més, la mida de la família també repercuteix en els nivells de IE de cadascun dels seus membres (Zajonc i Bargh, 1980), mostrant una relació negativa entre ambdues. En un altre estudi (García, 2005), es va analitzar la correlació entre les habilitats socials i el clima familiar amb una mostra d'estudiants universitaris, en la qual es troba una relació positiva i significativa amb el factor de cohesió del clima

familiar. Així doncs, una major cohesió familiar afavoreix a l'adquisició d'habilitats socials. Un estudi més actual (Sánchez-Nuñez i Latorre, 2015), analitzava la relació entre IE autoinformada dels fills, la IE percebuda sobre els seus pares i clima familiar en una mostra de 156 fills d'una facultat d'educació de Toledo. En aquest es van trobar relacions significatives entre la IE percebuda i el clima familiar, sobretot en la IE de les mares. D'aquesta forma, els fills que perceben una major IE en els pares perceben també una millor cohesió, adaptabilitat, expressivitat i implicació en aquests; aspectes que es troben dintre del concepte de clima familiar.

La satisfacció familiar es refereix el grau de satisfacció de cadascun dels membres de la família envers a les seues relacions. Aquesta és de vital importància per tal de que la família pugui avançar com a sistema social, podent afrontar així els diferents canvis de cicle i possibles crisis, essent així un model saludable per al seu entorn (Rodríguez, Luján, Díaz, Rodríguez i González, 2018). En un estudi realitzat amb una mostra de 96 persones, les quals formaven part d'un grup familiar, és volia conèixer les relacions entre la satisfacció familiar, l'estrès familiar, la comunicació familiar i la IE. En aquest es troba una correlació positiva i significativa entre la satisfacció familiar i la IE reparació emocional, però no amb la IE atenció emocional i IE claredat emocional. També es una correlació negativa i significativa entre la satisfacció familiar i l'estrès familiar (Rodríguez, Luján, Díaz, Rodríguez i González, 2018).

Pel que fa a l'estrès familiar, Reuben Hill (1986) el defineix com un estat provocat per un desequilibri entre la preocupació de les demandes i les capacitats que tenim per afrontar-les. Boss (1987) afegeix que aquest estat de estrès no comporta connotacions positives ni negatives. Més recentment, Louro (2005) relaciona l'estrès familiar amb esdeveniments vitals de la vida. En el seu model explica que cada esdeveniment té un sentit particular per a cada família, originant un procés de canvi a nivell familiar (estructural i de funcionament) i a nivell individual en cadascun dels components, implicant reajustaments de rols i nous mecanismes d'afrontament. Una definició més actual a la de Reuben Hill és la de Malia en el 2006 (citada a Pérez, 2014), on se'ns diu que l'estrès familiar és una avaluació complexa en la qual la família ha de trobar l'equilibri enfront les demandes familiars.

La forma en la qual s'enfoqui el problema causat per un detonant estressor influirà en el model d'afrontament que utilitzi la família de forma individual i com a equip. A banda de la valoració, també es tindran en compte les emocions associades al detonant i l'esforç cognitiu i conductual per fer-li front (Martínez, Piqueras i Inglés, 2011).

Diferents autors han parlat de la relació de la IE amb l'afrontament a l'estrès. Una explicació seria que les persones amb una major IE tenen patrons de pensaments més constructius, mostrant així una millors estratègies d'afrontament davant l'estrès (Epstein, 1998; citat a Martínez, Piqueras i Inglés, 2011). Jiménez i Muñoz (2005) afirmen que els nivells d'estrès, el context social i el suport emocional dels pares influeix en la qualitat i l'estil d'interacció entre pares i fills. Al 2007, Oronoz, Alonso-Arbiol i Balluerka corroboren que una detecció primerenca d'elevats nivells d'estrès poden evitar problemes a nivell individual i en les relacions familiars. En estudis més actuals Rodríguez, Luján, Díaz, Rodríguez, i González (2018), no van trobar correlacions positives entre la IE i l'estrès familiar. En un altre estudi, Puigbó, Rovira, Limonero, Fernández (2019), volien veure la influència de la IE i l'estrès quotidià en una mostra de 50 estudiants. En aquest es va veure que les persones amb una alta claredat emocional afrontaven millor els problemes i acceptaven millor les emocions, les persones amb una alta reparació emocional mostraven un millor afrontament als problemes i buscaven suport i les persones amb una alta atenció acceptaven millor les seues emocions i buscaven suport social.

Objectiu i hipòtesis

Vivim en una societat frenètica, on cada cop augmenten més els nivells d'ansietat i d'incertesa; sobretot ara després d'haver viscut l'estat de pandèmia. Així doncs, és necessari ser emocionalment intel·ligent per poder fer front a tot allò que se'ns presenti en el nostre dia a dia, indiferentment de la complexitat del problema.

Segons diferents estudis i teories s'ha vist que els aspectes de la personalitat i sociodemogràfics dels pares afecten en l'estructura familiar i en l'estat i l'educació dels fills. Per tant, cal donar-li la importància que mereix al paper de la família a l'hora d'educar els fills.

Per tant, com influeix la IE dels pares en el funcionament familiar?

Per donar resposta a aquesta pregunta i en base al problema exposat, l'objectiu general d'aquest estudi serà examinar la relació entre la IE dels pares i diferents variables familiars com per exemple el nombre de fills, l'estrès i la satisfacció familiar.

Per tal de poder abordar aquest objectiu, ens plantejem els següents objectius específics:

- Examinar la relació que hi ha entre la IE dels pares i la satisfacció relacionada amb la cohesió i adaptabilitat.
- Examinar quina relació hi ha entre la IE i l'estrès familiar.
- Examinar la relació que hi ha entre l'estrès dels pares i la satisfacció relacionada amb la cohesió i adaptabilitat.
- Examinar la relació entre el nombre de fills i l'IE, la satisfacció familiar i l'estrès familiar
- Analitzar si hi ha diferències de la IE, la satisfacció familiar i l'estrès familiar entre els grups de pares segons el nombre de fills

Un cop hem focalitzat els nostres objectius específics cal marcar-nos una hipòtesi per cadascun d'ells:

- Hi haurà una relació positiva i significant entre les variables d'IE i satisfacció familiar (cohesió i adaptabilitat), de forma que a nivells més alts de IE es relacionaran en nivells alts de satisfacció familiar.
- Hi haurà una relació negativa i significant entre les variables d'IE i d'estrès familiar, de forma que a nivells més alts d'IE es relacionaran en nivells més baixos d'estrès.
- Hi haurà una relació negativa i significant entre les variables d'estrès familiar i satisfacció familiar, de forma que nivells més alts de satisfacció es relacionaran en nivells més baixos d'estrès.
- Hi haurà una relació negativa i significant entre les variables d'IE i el nombre de fills, de forma que a un nombre més elevat de fills hi haurà un nivell més baix d'IE.
- Hi haurà una relació negativa i significant entre les variables de clima familiar i el nombre de fills, de forma que a un

nombre més elevat de fills hi haurà un clima familiar més disfuncional.

- Hi haurà una relació positiva i significant entre les variables d'estrès familiar i el nombre de fills, de forma que a un nombre més elevat de fills hi haurà un nivell més elevat d'estrès familiar.
- Hi haurà diferències en el nivell d'IE dels pares entre el grup de pares que tenen un fill, els que tenen 2 i els que tenen 3 fills o més.
- Hi haurà diferències en el nivell de satisfacció familiar dels pares entre el grup de pares que tenen un fill, els que tenen 2 i els que tenen 3 fills o més
- Hi haurà diferències en el nivell d'estrès familiar dels pares entre el grup de pares que tenen un fill, els que tenen 2 i els que tenen 3 fills o més

METODOLOGIA

Participants

El requisit principal per poder participar en l'estudi era tenir fills, és a dir, ser pare, mare o tutor legal; essent indiferent si aquests convivia amb tots els seus fills, amb alguns o amb cap. Altres criteris d'inclusió van ser tenir accés a internet, residir a Espanya i entendre el català i el castellà.

Així doncs, la mostra de l'estudi està formada per 135 participants, dels quals 95 són dones (70,4%) i 40 són homes (29,6%). Les edats estan compreses entre els 25 i 68 anys, amb una mitjana de 50,39 y una desviació típica de 9,35. A més, pel que fa a l'estat civil, 119 persones estan casades o tenen parella de fet (88,1%), 11 persones estan divorciades o separades (8,1%), 3 persones són vidus o viudes (2,2%) i 2 persones estan solteres (1,5%).

Pel que fa als estudis, 51 persones (3,8%) tenen una formació professional (FP), 44 persones (32,6%) tenen estudis universitaris, 22 persones (16,3%) tenen educació primària, 11 persones (8,1%) tenen l'educació secundària obligatòria, 5 persones (3,7%) han respost altres i 2 persones (1,5%) no tenen estudis. Quant a la situació laboral, 114 participants (84,4%) són actius actualment, mentre els 21 restants (15,6%) es troben inactius.

Respecte al nombre de fills la mitjana és de 1,94 fills, amb una desviació típica de 0,74. Més concretament, 37 participants (27,4%) tenen un fill, 72 participants (53,3%) tenen dos fills, 24 participants (17,8%) tenen tres fills, 1 participant (0,7%) té un fill i 1 participant (0,7%) té 5 fills. Per últim, 107 persones (79,3%) actualment encara viuen amb els seus fills, mentre que 26 (19,3%) ja no. Pel que fa a les altres dos persones restants, una ens indica que únicament en caps de setmana i l'altra que en un fill si però amb els dos altres sol temporalment. La Taula 1 recull aquestes dades demogràfiques.

TAULA 1. Dades descriptives dels participants	
Participants (N)	135
Gènere	
Dones N (%)	95(70,4)
Homes N (%)	40(29,6)
Edat $\bar{X}$ (DT)	50,39(9,35)
Estat Civil N (%)	
Casats/Parella de fet	119(88,1)
Divorciats/Separats	11(8,1)
Vidus/es	3(2,2)
Solters/es	2(1,5)
Estudis N (%)	
FP	51(37,8)
Universitaris	44(32,6)
Ed. Primària	22(16,3)
ESO	11(8,1)
Altres	5(3,7)
No estudis	2(1,5)
Situació Laboral N (%)	
Actiu	114(84,4)
Inactiu	21(15,6)
Nombre de Fills $\bar{X}$ (DT)	1,94(0,74)
Nombre de Fills N (%)	
1	37(27,4)
2	72(53,3)
3	24(17,8)
4	1(0,7)
5	1(0,7)
Convivència amb els fills N (%)	
Si	107(79,3)
No	26(19,3)
Altres	2(1,4)

Instruments

El protocol d'avaluació d'aquest estudi està compost per un qüestionari sociodemogràfic i tres escales diferents, tots quatre destinats únicament als pares.

En primer lloc, el **qüestionari sociodemogràfic** està compost per preguntes sobre la edat, el gènere, l'estat civil, el grau d'escolaritat i la situació laboral dels participants. A més, també es pregunta quants fills tenen, les seves edats i si actualment conviuen amb ells.

En segon lloc, s'ha utilitzat una adaptació a l'espanyol de l'escala **Trait Meta-Mood Scale** (TMMS-24; Salovey, Mayer, Goldman, Turvey, Palfai, 1995) elaborada per Fernández-Berrocal, Extremera i Ramos (2004). La TMMS-24 és la versió reduïda de l'escala original, la TMMS-48, que consta de 48 ítems. Aquesta escala autoinformada està formada per 24 ítems que mesuren la metacognició dels estats emocionals, és a dir, com de conscients som de les nostres emocions i la capacitat que tenim per regular-les. La TMMS-24 s'avalua mitjançant 3 dimensions de la IE:

- Atenció emocional: Ser capaç d'atendre de forma adequada i funcional als sentiments.

Dintre d'aquest trobem ítems com: *Presto mucha atención a los sentimientos, Normalmente dedico tiempo a pensar en mis emociones o Pienso que merece la pena prestar atención a mis emociones y estado de ánimo.*

- Claredat emocional: Ser capaç de comprendre bé els estats emocionals propis.

Dintre d'aquest trobem ítems com: *Tengo claros mis sentimientos, Siempre puedo decir cómo me siento o A menudo me doy cuenta de mis sentimientos en diferentes situaciones.*

- Reparació emocional: Ser capaç de regular de forma adequada i funcional els diferents estats emocionals.

Dintre d'aquest trobem ítems com: *Me preocupo por tener un buen estado de ánimo*, *Aunque me sienta mal, procuro pensar en cosas agradables* o *Si doy demasiadas vueltas a las cosas, complicándolas, trato de calmarme*.

La correcció d'aquesta escala és fa mitjançant la suma de cadascun dels factors de forma individual a partir d'una escala de likert (1=nada de acuerdo, 2= algo de acuerdo, 3= bastante de acuerdo, 4= muy de acuerdo, 5= totalmente de acuerdo). Així doncs, per extraure la puntuació del factor d'Atenció emocional s'han de sumar els ítems del 1 al 8, per al factor de Claredat emocional els ítems del 9 al 16 i per al factor de Reparació emocional del 17 al 24.

Per situar els resultats es fa mitjançant un punt de tall, essent diferent segons el gènere (homes i dones). A continuació es mostra els diferents punts de tall segons el factor i el gènere:

ATENCIÓ EMOCIONAL	
Home	Dona
Ha de millorar la seva atenció: presta poca atenció <21	Ha de millorar la seva atenció: Presta poca atenció <24
Adequada atenció 22 a 32	Adequada atenció 25 a 35
Ha de millorar la seva atenció: presta massa atenció >33	Ha de millorar la seva atenció: presta massa atenció >36

CLAREDAT EMOCIONAL	
Home	Dona
Ha de millorar la seva comprensió <25	Ha de millorar la seva comprensió <23
Adequada comprensió 26 a 35	Adequada comprensió 24 a 34
Excel·lent comprensió >36	Excel·lent comprensió >35

REPARACIÓ EMOCIONAL	
Home	Dona
Ha de millorar la seva regulació <23	Ha de millorar la seva regulació <23
Adequada regulació 24 a 35	Adequada regulació 24 a 34
Excel·lent regulació >36	Excel·lent regulació >35

En tercer lloc s'ha utilitzat la versió espanyola de l'**Escala de Satisfacció Familiar (FSFS; Olson i Wilson, 1982)**, adaptada per Martínez-Pampliega, Iraurgi i Sanz (2006). Aquesta escala té com a objectiu avaluar el grau de satisfacció familiar que experimenta cada membre de la família mitjançant el nivell de cohesió i adaptabilitat del grup. Aquesta està formada per 10 ítems i s'avalua mitjançant dos factors:

- Cohesió: és el vincle emocional que es crea entre els membres del sistema familiar. Aquest està associat a la implicació familiar, les coalicions pares-fills i els llaços familiars.

Aquesta està composta per ítems com: *El grado de cercanía entre los miembros de la familia, la calidad de la comunicación entre los miembros de la familia o la cantidad de tiempo que pasan juntos como familia.*

- Adaptabilitat: és l'habilitat que tenen els membres de la família per a canviar. Aquest està associat al lideratge, la disciplina, la negociació, els rols i les regles.

Aquesta està composta per ítems com: *la capacidad de tu familia para afrontar las situaciones de tensión, la capacidad de tu familia para ser flexible o adaptable o la capacidad de tu familia para resolver conflictos.*

La correcció d'aquesta escala és fa mitjançant la suma de cadascun dels factors de forma individual per després extreure el percentatge parcial de cada subescala i el percentatge global per veure on s'ubica. La suma es fa a partir d'una escala de likert (1=muy insatisfecho, 2= insatisfecho, 3= ni insatisfecho, ni satisfecho, 4= satisfecho, 5= muy satisfecho). La mínima puntuació total serà de 10 punts i la màxima total de 50, de forma que una major puntuació implicarà un major nivell de satisfacció familiar. Les puntuacions parcials dependran dels números de ítems que englobi cadascuna:

- Cohesió (5 ítems): puntuació mínima 5, puntuació màxima 25.
- Adaptabilitat (5 ítems): puntuació mínima 5, puntuació màxima 25.

Per últim, s'ha utilitzar la versió espanyola de l'**Escala de estrès familiar (FSS; Olson, 1992)**, elaborada per Martínez-Pampliega, Iraurgi i Sanz (2006). Aquesta escala té com a objectiu avaluar el nivell d'estès familiar dels pares o tutors legals, aportant informació parcial del que podria produir aquest desajust. Consta de 20 ítems i s'avalua mitjançant tres subescales:

- Crispació afectiva i manca de control dels membres de la família.

Aquesta està composta per ítems com: *discusiones entre padres e hijos, Viajes de negocios de los padres o Mucho gasto, por encima de las posibilidades, por medio de tarjetas de Crédito.*

- Desatenció i falta d'estructuració de les tasques familiars

Aquesta està composta per ítems com: *la escasez de participación de los hijos en las tareas laborales de casa, Dificultad al pagar las cuentas mensuales o dificultad de los padres en el cuidado de los hijos.*

- Factors imprevisibles que afecten al desenvolupament familiar

Aquesta està composta per ítems com: *Un embarazo o reciente nacimiento de un hijo, Problemas o dificultades de adaptación por el cambio de domicilio o Obligaciones familiares.*

La correcció d'aquesta escala és fa mitjançant la suma de cadascun dels factors de forma individual per després extreure el percentatge parcial de cada subescala i el percentatge global per veure on s'ubica. La suma es fa a partir d'una escala de likert (1=nunca, 2= en muy pocas ocasiones, 3= a veces, 4= con frecuencia, 5= muy frecuentemente). La mínima puntuació total serà de 20 punts i la màxima total de 100, de forma que una major puntuació implicarà un major nivell d'estrès familiar. Les puntuacions parcials dependran dels números de ítems que englobi cadascuna:

- Crispació afectiva i manca de control dels membres de la família (8 ítems): puntuació mínima 8, puntuació màxima 40.
- Desatenció i falta d'estructuració de les tasques familiars (6 ítems): puntuació mínima 6, puntuació màxima 30.
- Factors imprevisibles que afecten al desenvolupament familiar (6 ítems): puntuació mínima 6, puntuació màxima 30.

Procediment

En primer lloc, és va fer una cerca bibliogràfica exhaustiva sobre quins factors de la personalitat dels pares influeixen en l'educació i el desenvolupament dels fills. Així doncs, es va recavar informació sobre la IE i aspectes familiars que afecten en la seva estructuració i sistema: cicles vitals, crisis, estils parentals, satisfacció familiar i estrès familiar. Un cop haver ampliat els coneixements sobre aquests temes, es va passar a decidir i preparar el protocol d'avaluació per a la seva posterior administració. Abans de ser difós es va demanar permís per realitzar el pertinent estudi a

la Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia de la Universitat Rovira i Virgili, situada a Tarragona.

L'enquesta va ser administrada via Internet mitjançant la plataforma de Google Forms i difosa per les es xarxes socials personals. D'aquesta forma, és va passar l'enllaç a diferents grups de WhatsApp d'amics, familiars, grups de feina, grups d'entitats culturals i esportives i associacions de pares i mares; on majoritàriament tots els seus participants eren de les Terres de l'Ebre. A més, juntament amb l'enllaç s'explicava breument de que tractava i els requisits, també que en fessin difusió. La participació era voluntària i amb respostes anònimes. El període de temps per respondre el protocol d'avaluació va ser des del 12 d'abril fins al 12 de maig. Un cop obtingudes totes les dades de l'enquesta, és van eliminar les respostes de 2 participants, ja que, aquests no tenien fills i no complien els requisits.

Anàlisi de dades

L'anàlisi de dades s'ha dut a terme mitjançant el programa SPSS Statistics. Per una banda, s'han calculat els estadístics descriptius per veure la mitjana i la desviació típica de l'edat, el nombre de fills i els diferents resultats de les enquestes TMMS-24, FSFS i FSS per tal de poder descriure la mostra de l'estudi. Essent necessari el càlcul d'estadístics de grup diferenciant homes i dones per fer la respectiva correcció del qüestionari TMMS-24.

Per una altra, s'han calculat les diferents correlacions de Pearson entre IE-Satisfacció Familiar-Estrès Familiar-Nombre de fills, per veure si aquestes correlacionen de forma positiva o negativa i si ho fan de forma estadísticament significativa.

Per últim, s'ha dut a terme la prova ANOVA per comparar tres grups de mostres independent i veure si hi ha diferències entre ells. Els tres grups comparats han estat dividits segons el nombre de fills: grups de pares amb un fill, grup de pares amb dos fills i grup de pares amb 3 o més fills.

RESULTATS

A continuació es presenten els diferents resultats de l'estudi.

La Taula 2 i la Taula 3, recullen la mitjana de les puntuacions en les diferents escales administrades en aquest estudi: el TMMS-24, el FSFS i el FSS. Els seus resultats són per descriure la mostra de l'estudi, juntament amb la Taula 1 esmentada anteriorment en l'apartat de participants (pàg. 16).

Primerament analitzarem els resultats obtinguts de la taula 2.

TAULA 2. Estadístics descriptius de grup TMMS-24								
			N		M		SD	
TMMS-24	Atenció emocional	Home	135	40	24,34	22,52	7,04	7,03
		Dona		95		25,11		6,94
	Claredat emocional	Home	135	40	26,81	25,57	6,44	6,96
		Dona		95		27,33		6,17
	Reparació emocional	Home	135	40	27,51	27,90	6,94	6,95
		dona		95		27,35		6,97

TMMS-24= Trait Meta-Mood Scale

Per una banda, podem observar que de forma general tan homes com dones tenen una adequada atenció emocional, ja que, la mitjana de les puntuacions és troba dintre dels paràmetres esmentats en anterioritat (pàg. 18). En el cas dels homes: $22 < 22,52 < 32$. En el cas de les dones: $25 < 25,11 < 35$. Si les puntuacions haguessin sigut més baixes (homes < 21 ; dones < 24), aquests estarien prestant poca atenció a les seues emocions i, per tant, l'haurien de millorar. Si les puntuacions haguessin estat més elevades (homes > 33 ; dones > 36), aquests estarien prestant una atenció en excés i, per tant, també l'haurien de millorar.

Per una altra, podem observar que de forma general tan homes com dones tenen una Claredat emocional adequada, ja que, la mitjana de les puntuacions és troba dintre dels paràmetres esmentats en anterioritat (pàg. 19). En el cas dels homes: $26 < 25,57 < 35$. En el cas de les dones: $24 < 27,33 < 34$. Si les puntuacions haguessin sigut més baixes (homes < 25 ; dones < 23), aquests haurien de millorar la seva comprensió emocional. En

canvi, si les puntuacions haguessin sigut més elevades (homes>36; dones>35), aquests haguessin tingut una excel·lent comprensió.

Finalment, podem observar que de forma general tan homes com dones tenen una reparació emocional adequada, ja que, la mitjana de les puntuacions és troba dintre dels paràmetres esmentats en anterioritat (pàg. 19). En el cas dels homes: $24 < 27,90 < 35$. En el cas de les dones: $24 < 27,35 < 34$. Si les puntuacions haguessin sigut més baixes (homes<23; dones<23), aquests haurien de millorar la seva regulació emocional. En canvi, si les puntuacions haguessin sigut més elevades (homes>36; dones>35), aquests haguessin tingut una excel·lent regulació emocional.

Tots seguit analitzarem els resultats de la Taula 3 per continuar descrivint la mostra. Primer amb els resultats de la FSFS i després els de la FSS.

TAULA 3. Estadístics descriptius FSFS i FSS					
		N	M	DT	%
FSFS	Cohesió	135	19,67	3,98	78,68
	Adaptabilitat	135	18,59	4,03	74,36
	Total	135	38,25	7,73	76,50
FSS	Crispació afectiva i manca de control	135	15,63	4,26	39,01
	Desatenció i falta d'estructuració	135	11,93	3,87	39,77
	Factors imprevisibles	135	11,29	2,54	37,63
	Total	135	38,85	9,69	38,85

FSFS=Family Satisfaction Scale; FSS=Family Stress Scale

Per una banda, segons la puntuació mitjana total de la FSFS, veiem que els participants obtenen un percentatge global del 76,50%, mostrant així una alta satisfacció familiar. Si tenim en compte els percentatges parcials de la cohesió i la adaptabilitat, podem veure que aquests també mostren uns nivells elevats en ambdues, obtenint un 78,68% i un 74,36% respectivament.

Per una altra, segons la puntuació mitjana total obtinguda de la FSS, veiem que els participants obtenen un percentatge global del 38,85%, mostrant així un nivell d'estrès familiar lleu. Si tenim en compte els percentatges parcials de crispació afectiva i manca de control, desatenció i falta d'estructuració i factors imprevisibles, podem veure que aquests també mostren uns nivells lleus d'estrès, obtenint un 39,01%, un 39,77% i un 37,63% respectivament.

Les Taules 4 i 5 mostren les correlacions bivariades de Pearson entre les puntuacions de les diferents escales i subescales dels instruments utilitzats en aquest estudi. D'aquesta forma podrem veure si hi ha relació entre la IE, la satisfacció familiar i l'estrès familiar.

Primerament, en la Taula 4 veurem si hi ha relació entre la IE i la satisfacció familiar i entre la IE i l'estrès familiar.

TAULA 4. Correlacions Bivariades entre la TMMS-24-FSFS-FSS				
		TMMS-24 Atenció	TMMS-24 Claredat	TMMS-24 Reparació
FSFS	Cohesió	0,15	0,30***	0,39***
	Adaptabilitat	0,13	0,31***	0,44***
	Total	0,14	0,32***	0,43***
FSS	Crispació afectiva i manca de control	0,13	-0,12	0,09
	Desatenció i falta d'estructuració	-0,04	-0,23**	-0,19*
	Factors imprevisibles	0,03	-0,13	-0,06
	Total	0,06	-0,18*	-0,13

TMMS-24=Trait Meta-Mood Scale; FSFS=Family Satisfaction Scale; FSS=Family Stress Scale; *p<0,05;** p<0,01;*** p<0,001

Per una banda, tal i com s'havia hipotetitzat, s'ha trobat una relació positiva i estadísticament significativa entre les puntuacions de l'escala TMMS claredat i reparació d'IE dels pares i la satisfacció relacionada amb la

cohesió i adaptabilitat. Tanmateix, en contra del que es va predir, la correlació entre les puntuacions de l'escala TMMS atenció i la satisfacció relacionada amb la cohesió i adaptabilitat no ha resultat significativa.

Per una altra, no s'ha complet la hipòtesis esperada envers la IE i l'estrès familiar. Solament s'ha trobat una relació negativa i estadísticament significativa entre les puntuacions de l'escala TMMS claredat i reparació d'IE dels pares i la FSS desatenció i falta d'estructuració. També una relació negativa i estadísticament significativa entre les puntuacions de l'escala TMMS claredat i l'estrès familiar.

Tot seguit, en la taula 5, veurem si hi ha relació entre la satisfacció familiar i l'estrès familiar.

TAULA 5. Correlacions Bivariades entre la FSFS-FSS				
		FSFS Cohesió	FSFS Adaptabilitat	FSFS Total
FSS	Crispació afectiva i manca de control	0,30**	-0,39***	-0,35***
	Desatenció i falta d'estructuració	-0,21*	-0,27**	-0,25**
	Factors imprevisibles	-0,05	-0,13	-0,10
	Total	-0,23**	-0,32***	-0,28**

FSFS=Family Satisfaction Scale; FSS=Family Stress Scale; * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

Tal i com s'havia descrit en les hipòtesis, s'ha trobat una relació negativa i estadísticament significativa entre les puntuacions de satisfacció familiar relacionada amb la cohesió i adaptabilitat i d'estrès familiar. Cal destacar que s'ha trobat una relació negativa i estadísticament significant entre la FSFS adaptabilitat i la FSS crispació afectiva i manca de control i desatenció i falta d'estructuració. També una relació negativa i estadísticament significant entre la FSFS cohesió i la FSS desatenció i falta d'estructuració. Tanmateix, en contra del que es va predir, la correlació de la FSS factors imprevisibles i la satisfacció familiar relacionada amb la cohesió i adaptabilitat no ha resultat significativa. Per contra, també s'ha trobat una

correlació positiva i significativa entre la FSS crispació afectiva i manca de control i la FSFS cohesió.

Per acabar amb les correlacions, mitjançant amb la taula 6, veurem si hi ha relació entre el nombre de fills i la IE, el nombre de fills i la satisfacció familiar i el nombre de fills i l'estrès familiar.

TAULA 6. Correlacions Bivariades entre el Nombre de fills i TMMS-24-FSFS-FSS

		Nombre de fills
TMMS-24	Atenció emocional	-0,01
	Claredat emocional	-0,11
	Reparació emocional	-0,14
FSFS	Cohesió	-0,10
	Adaptabilitat	-0,07
	Total	-0,09
FSS	Crispació afectiva i manca de control	0,08
	Desatenció i falta d'estructuració	0,08
	Factors imprevisibles	0,04
	Total	0,08

TMMS-24=Trait Meta-Mood Scale; FSFS=Family Satisfaction Scale; FSS=Family Stress Scale; *p<0,05;**p<0,01;*** p<0,001

En contra del que s'havia hipotetitzat, no s'han trobat resultats significatius entre la variable del nombre de fills i les altres escales: TMMS-24, FSFS i FSS.

Per últim, mitjançant la taula 7, veurem si existeix alguna diferència entre el grup de pares que tenen un fill, el grup que en tenen 2 i el grup de 3 o més fills.

TAULA 7. Estadístiques descriptives i ANOVA del grup de pares amb 1 fill, 2 fills i 3 o més

	GRUP	N	M	DT	F	gl	sign
TMMS-24	1 fill	37	25,59	6,11	1,41	2	0,25

Atenció emocional	2 fills	72	23,40	7,11			
	3 o més fills	26	25,15	7,30			
TMMS-24 Claredat emocional	1 fill	37	28,30	5,99	1,47	2	0,23
	2 fills	72	26,42	6,54			
	3 o més fills	26	25,77	6,67			
TMMS-24 Reparació emocional	1 fill	37	29,38	6,60	2,14	2	0,12
	2 fills	72	27,11	7,22			
	3 o més fills	26	25,96	6,26			
FSFS Cohesió	1 fill	37	20,19	3,91	0,87	2	0,42
	2 fills	72	19,69	3,95			
	3 o més fills	26	18,85	4,16			
FSFS Adaptabilitat	1 fill	37	19,05	4,02	0,43	2	0,65
	2 fills	72	18,51	3,94			
	3 o més fills	26	18,12	4,37			
FSFS Total	1 fill	37	39,24	7,70	0,66	2	0,52
	2 fills	72	38,21	7,53			
	3 o més fills	26	36,96	8,38			
FSS Crispació afectiva i manca de control	1 fill	37	15,62	4,05	1,02	2	0,37
	2 fills	72	15,26	4,18			
	3 o més fills	26	16,65	4,77			
FSS Desatenció i falta d'estructuració	1 fill	37	11,73	3,33	0,17	2	0,84
	2 fills	72	11,90	3,84			
	3 o més fills	26	12,31	4,73			
FSS Factors imprevisibles	1 fill	37	11,35	2,23	0,51	2	0,60
	2 fills	72	11,11	2,66			
	3 o més fills	26	11,69	2,69			
FSS Total	1 fill	37	38,70	8,53	0,58	2	0,56
	2 fills	72	38,28	9,78			
	3 o més fills	26	40,05	11,07			

TMMS-24=Trait Meta-Mood Scale; FSFS=Family Satisfaction Scale;
FSS=Family Stress Scale; *p<0,05;**p<0,01;*** p<0,001

Tal i com es veu observant la taula 7, cap de les comparacions han estat significatives. Així doncs, no es mostren diferències entre les mitjanes avaluades entre els diferents nombres de fills.

DISCUSSIÓ I CONCLUSIONS

A continuació, es presentaran les diferents conclusions en base els objectius i hipòtesis proposats en l'inici de l'estudi i després d'haver realitzat el diversos anàlisis de l'estudi.

El primer objectiu que és va proposar va ser examinar la relació que hi ha entre la IE dels pares i la satisfacció relacionada amb la cohesió i adaptabilitat. D'aquesta forma es va hipotetitzar que hi hauria una relació positiva i significant entre les variables d'IE i satisfacció familiar, de forma que a nivells més alts de IE es relacionaran en nivells alts de satisfacció familiar.

Un cop revisats els resultats acceptem parcialment la hipòtesi proposada, ja que, no s'ha trobat una correlació estadísticament significant en tots els factors. Tot i això, podem afirmar que hi ha una relació significativa entre la Claredat emocional i la Reparació emocional amb la satisfacció familiar, de forma que, uns nivells més alts de claredat i reparació en la persona implicaran una millor satisfacció familiar. Així doncs, ser capaç de comprendre les emocions i afrontar-les de forma funcional ajuda en el grau de satisfacció que s'experimenta envers el grup familiar. Els resultats van a favor de la literatura exposada en anterioritat, ja que, atendre, comprendre i saber afrontar de forma adequada les pròpies emocions ajuda a tenir una bona satisfacció familiar (Rodríguez, Luján, Díaz, Rodríguez i González, 2018).

El segon objectiu que es va plantejar va ser examinar quina relació hi ha entre la IE i l'estrès familiar. D'aquesta forma es va hipotetitzar que hi hauria una relació negativa i significant entre les variables d'IE i d'estrès familiar, de forma que a nivells més alts d'IE es relacionaran en nivells més baixos d'estrès.

Segons els respectius anàlisis, acceptem parcialment la hipòtesi esmentada, ja que, no s'ha trobat una relació significativa en tots els factors avaluats.

Podem acceptar que hi ha una relació significant entre la IE claredat emocional i l'estrès familiar total, de forma que, les persones que sàpiguen comprendre les seues pròpies emocions sentiran menys estrès familiar. Tanmateix, s'ha trobat una relació significativa entre la IE claredat i la IE reparació amb la desatenció i falta d'estructuració en les tasques familiars. D'aquesta forma saber comprendre i afrontar de forma funcional les pròpies emocions ajuda que no hi hagi problemes d'estructuració i atenció en les tasques. Per una banda, aquest resultat van a favor de Puigbó, Rovira, Limonero, Fernández (2019), ja que, ens diuen que les persones que presten atenció a les seues emocions, les entenen i les afronten tindran menors nivells d'estrès. Per una altra, van en contra de la literatura trobada en Rodríguez, Luján, Díaz, Rodríguez i González (2018), ja que, ens diuen que el nivell d'IE d'una persona no tenen implicació en la gestió de l'estrès familiar d'aquesta.

El tercer objectiu va ser examinar la relació que hi ha entre l'estrès dels pares i la satisfacció relacionada amb la cohesió i adaptabilitat. D'aquesta forma es va hipotetitzar que hi hauria una relació negativa i significant entre les variables d'estrès familiar i satisfacció familiar, de forma que nivells més alts de satisfacció es relacionaran en nivells més baixos d'estrès.

Analitzant els resultats, acceptem la hipòtesi proposada, ja que, s'ha trobat una relació significativa entre els valors de satisfacció i estrès familiar. Així doncs, les persones que sentin una major satisfacció envers el sistema familiar sentiran menys estrès. Aquest resultat aniria a favor dels estudis trobats (Oronoz, Alonso-Arbiol i Balluerka, 2007; Rodríguez, Luján, Díaz, Rodríguez i González, 2018). Tot i això, cal esmentar que els factors imprevisibles que puguin generar un grau d'estrès dintre del context familiar no ocasionen cap tipus de canvi en la visió de satisfacció que es té sobre la família.

El quart objectiu plantejat va ser examinar la relació entre el nombre de fills i la IE, la satisfacció familiar i l'estrès familiar. La primera hipòtesi que es va plantejar va ser que hi hauria una relació negativa i significant entre les variables d'IE i el nombre de fills, de forma que a un nombre més elevat de fills hi haurà un nivell més baix d'IE. La segona va ser que hi hauria una

relació una relació negativa i significant entre les variables de clima familiar i el nombre de fills, de forma que a un nombre més elevat de fills hi haurà un clima familiar més disfuncional. Per últim, que hi hauria una relació positiva i significant entre les variables d'estrès familiar i el nombre de fills, de forma que a un nombre més elevat de fills hi haurà un nivell més elevat d'estrès familiar.

Un cop revisats els resultats, rebutgem les tres hipòtesis plantejades, ja que, el nombre de fills que tinguin les famílies no afecta a la IE, a la satisfacció familiar ni a l'estrès familiar. Aquests resultats van en contra de la literatura esmentada, ja que, el fet de tenir més fills faria que no poguessis prestar prou atenció a les seves emocions, baixant així la IE de tots els seus membres i la sensació de satisfacció familiar (Zajonc i Bargh, 1980; Khodarahimi i Ogletree, 2011).

Per últim es va proposar analitzar si hi hauria diferències de IE, satisfacció familiar i estrès familiar entre els grups de pares que tenen un fill, dos fills i 3 fills o més. La primera hipòtesi que es va plantejar va ser que hi haurien diferències en el nivell d'IE dels pares entre el grup de pares que tenen un fill, els que en tenen 2 i els que tenen 3 fills o més. La segona, que hi hauria diferències en el nivell de satisfacció familiar dels pares entre el grup de pares que tenen un fill, els que en tenen 2 i els que tenen 3 o més. Per últim, que hi hauria diferències en el nivell d'estrès familiar dels pares entre el grup de pares que tenen un fill, els que en tenen 2 i els que tenen 3 fills o més.

Un cop observats els resultats, rebutgem les hipòtesis esmentades, ja que, no s'han trobat diferències significatives entre les mitjanes avaluades dels 3 grups de pares. Així doncs, tant si tenen un fill, dos, tres o més, no és mostren diferències en la IE, en el grau de satisfacció que senten envers la seva família o en el nivell d'estrès familiar que poden experimentar.

Limitacions i propostes de millora

Primerament, pel que fa a les limitacions, ens trobem que la mostra és petita (135 participants) i no és heterogènia. La majoria dels seus participants viuen a les Terres de l'Ebre, estan casats, tenen una situació laboral activa i conviuen amb almenys amb un dels seus fills. A més, la

majoria de participants són dones i la mitjana d'edat es situa als 50,39 anys. D'aquesta forma, caldria una mostra més equitativa, ja que, la obtinguda no es totalment representativa.

Una altra limitació podria ser la llargada del protocol d'avaluació. L'enquesta aplicada, tenint en compte les preguntes sociodemogràfiques i les escales TMMS-24, FSFS i FSS, té un total de 62 ítems repartits en 4 pàgines. Al fer la difusió via grups de WhatsApp, l'enquesta ha estat contestada majoritàriament mitjançant el mòbil, fet que podria provocar cansament i una progressiva manca d'atenció a les qüestions mentre s'anava avançant de pàgina. A més, els ítems de les escales TMMS-24, FSFS i FSS eren d'escala likert (1-5), fet que ha provocat que moltes dels subjectes responguessin de forma neutral.

Pel que fa a les propostes de millora, hagués estat interessant poder incloure als fills dels participants a l'estudi, passant-los també escales d'IE i satisfacció familiar. També una escala d'IE percebuda per veure si el que observen els fills s'aproxima a als resultats de les IE autoinformades dels pares. El fet de passar el protocol d'avaluació mitjançant les xarxes socials ha estat el principal motiu pel qual no s'ha dut a terme aquesta proposta, ja que, depenent de l'edat dels fills, aquests no haguessin pogut contestar-la i s'hagués rebut una participació molt baixa; podent afectar també a la participació dels pares.

REFERÈNCIES

- Augusto-Landa, J. M^a., López-Zafra, E., Pulido-Martos, M. (2011). Inteligencia emocional percibida y estrategias de afrontamiento al estrés en profesores de enseñanza primaria: propuesta de un modelo explicativo con ecuaciones estructurales (SEM). *Revista de psicología social*, 23 (3), 413-425.
- Bach, E. (2001). Educación emocional. Los padres, los primeros. Temáticos de la escuela española, I (1), 10-11. Barcelona: Cisspraxis.
- Binet, A., & Simon, T. (1961). The development of Intelligence in children. In J. J. Jenkins & D. G. Paterson (Eds.), *Studies in individual differences: The search for intelligence*, 81-111.
- Bisquerra, R., Pérez, N. (2007). Las competencias emocionales. *Educación XXI*, 10, 61-82.
- Bisquerra, R. (2003). Educación emocional y competencias básicas para la vida. *Revista de investigación*, 21 (1), 7-43.
- Bisquerra, R., Pérez, N. (2012). Educación emocional: Estrategias para su puesta en práctica. *Revista de la Asociación de Inspectores de Educación de España*, 16.
- Bisquerra, R., Punset, E., Mora, F., García, E., López-Cassà, E., Pérez-González, J.C., Lantieri, L., Nambiar, M., Aguilera, P., Segovia, N., Planells, O. (2012). ¿Com educar las emociones? La intel·ligència emocional en la infància y la adolescència. Esplugues de Llobregat (Barcelona): Hospital Sant Joan de Deu, 36-44.
- Boss, P.G. (1992.). La primacía de la percepción de la familia de la teoría del estrés y de la medición. *Journal of Family Psychology*, 6, 113-119.
- Botana, I., Peralbo, M. (2014). Familia, estrés y atención temprana. *Revista de estudios e investigación*, 1 (1), 55-63.
- Bronfenbrenner, U. (1987): La ecología del desarrollo humano. Barcelona, Paidós.

Cabezas, A. (2017). Aspectos a considerar frente al concepto de inteligencia en niños privados socioculturalmente: la importancia de las evaluaciones dinámicas. *Tabanque*, (30), 239-248.

Federación de Enseñanza de CC.OO. de Andalucía. (2010). Características generales y factores que intervienen en el niño/a hasta los 6 años de edad. *Revista digital para profesionales de la enseñanza*, 7

Fernández-Berrocal, P., Extremera, N. i Ramos, N.(2004). Validity and reliability of the Spanish modified version of the Trait Meta-Mood Scale. *Psychological Reports*, 94, 751-755.

Fernández-Berrocal, P., Extremera, N. (2006). La inteligencia emocional y la educación de las emociones desde el modelo de Mayer y Salovey. *Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 19 (3), 63-93.

Fernández-Berroca, P., Extremera, N. (2006). La investigación de la inteligencia emocional en España. *Ansiedad y Estrés*, 12 (2-3), 139-153.

García, C. (2005). Habilidades sociales, clima social familiar y rendimiento académico en estudiantes. (Tesis de Licenciatura). Universidad de San de Porres, Lima.

García, Z., Waldo, G. (2001). El clima familiar, su relación con los intereses vocacionales y los tipos caracterológicos de los alumnos del 5to año de secundaria de los colegios nacionales del distrito de Rímac. (Tesis doctoral). Universidad nacional mayor de San Marcos, Lima.

Gardner, H. (1995). Inteligencias Múltiples. Paidós: Barcelona

Goleman, D. (1996). La inteligencia emocional. Buenos Aires: Javier Vergara Editor

González, I., Lorenzo, A. (2012) Propuesta teórica acerca del estrés familiar. *Revista electrónica de psicología iztacala*, 15 (2), 416-432.

Hill, R. (1986). Life cycle stages for types of single parents families; of family development theory. *Family Relation*, 35 (1), 19-30.

Ibarrola, B. (2013). *Aprendizaje emocionante* (6ª ed.). UE: Ediciones SM.

<<Intel·ligència>> Diccionari de la llengua catalana de l'IEC. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. [Consulta: 26 d'Abril de 2021]

Jiménez, M.J. (2010). Estilos Educativos Parentales y su implicación en diferentes trastornos. Federación de asociaciones de madres y padres del alumnado de la provincia de Almería, Almería.

Jiménez, J., Muñoz, A. (2005) Socialización familiar y estilos educativos a comienzos del siglo XXI. *Estudios de Psicología*, 26 (3), 315-327.

Jódar, R. (2019). Relación entre estilos educativos parentales, inteligencia emocional y calidad de vida relacionada con salud. (Tesis doctoral) Universidad de Murcia, Murcia.

Khodarahimi, S., Ogletree, S. (2011). Birth order, Family size and positive Psychological constructs: What roles do they play for Iranian adolescents and Young adults? *Journal of Individual Psychology*, 67 (1), 41-56.

Louro, B.I. (2005). Modelo de salud del grupo familiar. (Tesis doctorado). Escuela Nacional de Salud Pública. Habana.

Martínez, R. A. (1996). Familia y educación. Fundamentos teóricos y metodológicos. Oviedo, España: Servicio de Publicaciones de la Universidad de Oviedo.

Martínez-Pampliega, A., Iraurgi, I., Galíndez, E., Sanz, M. (2006) Family Adaptability and Cohesion Evaluation Scale (FACES): desarrollo de una versión de 20 ítems en español. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 6 (2), 317-338.

Martínez-Pampliega, A. E., Piqueras, J. A., Inglés, C. J. (2011). Relaciones entre inteligencia emocional y estrategias de afrontamiento ante el estrés. *Motivación y emoción*, 14 (37).

Mata, M. (2016). Autoconcepto y clima familiar en estudiantes universitarios españoles. (Trabajo de final de Master). Universidad Pontificia Comillas, Madrid.

Muñoz, A. (2005). La familia como contexto de desarrollo infantil. Dimensiones de análisis relevantes para la intervención educativa y social. *Portularia*, V (2), 147-163.

Oronoz, B., Alonso-Arbiol, I., Balluerka, N. (2007). A Spanish adaptation of the Parental Stress Scale. *Psicothema*, 19 (4)

Palacios, J. (1999a): La familia como contexto de desarrollo humano. Sevilla: Secretariado de Publicaciones de la Universidad de Sevilla

Palacios, J., Rodrigo, M. J. (1998): La familia como contexto de desarrollo humano. En M. J. Rodrigo y J. Palacios (Coords.), Familia y desarrollo humano (25-44) Madrid, Alianza

Palomera, R. (2009). El posible papel del contexto familiar en el desarrollo de la inteligencia emocional. Avances en el estudio de la inteligencia emocional. Fundación Marcelino Botín.

Parke, R. D., & Buriel, R. (1998). Socialization in the family: Ethnic and ecological perspectives. In N. Eisenberg (Vol. Ed.) & W. Damon (Series Ed.), Handbook of child psychology: Social, Emotional, and Personality Development. New York, NY: Wiley

Pérez, J. (2014). El estrés parental en familias en situación de riesgo psicosocial. (Tesis Doctoral) Universidad de Huelva, Huelva.

Puigbó, J., Rovira, T., Limonero, J., Fernández-Castro, J. (2019) Influencia de la inteligencia emocional percibida en el afrontamiento del estrés cotidiano. *Ansiedad y Estrés*, 25 (1), 1-6

Rodríguez, H., Luján, I., Díaz, C., Rodríguez, J., González, Y. (2018). Satisfacción familiar, comunicación e inteligencia emocional. *International Journal of Developmental and Educational Psychology. INFAD. Revista de Psicología*, 1 (1), 117-128.

Salmerón, P. Evolución de los conceptos sobre la inteligencia. Planteamientos actuales de la inteligencia emocional para la orientación educativa. Universidad de granada.

Sánchez, M.T. (2007). Inteligencia emocional autoinformada y ajuste perceptivo en la familia. Su relación con el clima familiar y la salud mental. (Tesis Doctoral). Universidad de Castilla-La Mancha, Albacete.

Sánchez-Núñez, M.T., Latorre, J.M. (2012). Inteligencia emocional y clima familiar. *Psicología conductual*, 20 (1), 103-117.

Sanz, M. (2008). Escala de satisfacción familiar. En EIF, E. (Ed.). Manual de instrumentos de evaluación familiar. (pp.69-78). Madrid: Concepción Hernanz.

Sanz, M., Pampliega, A., Iraurgi, I., Eguileta, A., Galíndez, E., Cosgaya y Nolte, M. (2004): El conflicto parental y el consumo de drogas en los hijos y las hijas. Asociación para el Estudio del Funcionamiento Familia. Dirección de Drogodependencia del Gobierno Vasco.

Spearman, C. (1961). "*General Intelligence*" Objectively Determined and Measured. In J. J. Jenkins & D. G. Paterson (Eds.), *Studies in individual differences: The search for intelligence*, 59-73.

Sternberg, R. (1984). Toward a triarchic theory of human intelligence. *The behavioral and brain sciences*, 7, 269-315.

Thurstone, L. L., & Thurstone, T. G. (1941). Factorial studies of intelligence. *Psychometric Monographs*, 2, 94.

Villarreal-Zegarra, D., Paz-Jesús, A. (2015). Terapia familiar sistémica: Una aproximación a la teoría y la práctica clínica. *Interacciones*, 1 (1), 45-55.

Vivas, M. (2003). La educación emocional: conceptos fundamentales. *Sapiens. Revista Universitaria de Investigación*, 4 (2).

Wechsler, D. (1949). *Wechsler Intelligence Scale for Children; manual*. The Psychological Corp.

Zajonc, R., Bargh, J. (1980) The confluence model: Parameter estimation for six divergent data sets on Family factors and intelligence. *Intelligence*, 4 (4), 349-361.

ANNEXOS

L'enquesta

Edat: ---

Gènere:

- Dona
- Home
- No binari
- Prefereixo no respondre

Estat civil:

- Casat/da o amb parella de fet
- Solter/a
- Divorciat/da o separat/da
- Vidu/Viuda

Nivell educatiu complert:

- Sense estudis
- Secundaria
- ESO/BUP
- Batxillerat/COU
- Cicle de grau mitjà
- Cicle de grau superior
- Universitat
- Altres

Situació laboral:

- Actiu
- Inactiu

Nombre de fills: ---

A dia d'avui, convius amb el teu fill o els teus fills?

- Si
- No

A continuació trobarà algunes afirmacions sobre les seves emocions i sentiments. Llegeix atentament cada frase i indiqui el grau d'acord o en desacord respecte a aquestes. No hi ha respostes correctes o incorrectes. No dediqui molt de temps en cada resposta.

1-Nada de Acuerdo ; 2-Algo de Acuerdo ; 3-Bastante de acuerdo ; 4-Muy de Acuerdo ; 5-Totalmente de acuerdo

- 1.** Presto mucha atención a los sentimientos
- 2.** Normalmente me preocupo mucho por lo que siento
- 3.** Normalmente dedico tiempo a pensar en mis emociones
- 4.** Pienso que merece la pena prestar atención a mis emociones y estado de ánimo
- 5.** Dejo que mis sentimientos afecten a mis pensamientos
- 6.** Pienso en mi estado de ánimo constantemente.
- 7.** A menudo pienso en mis sentimientos
- 8.** Presto mucha atención a cómo me siento
- 9.** Tengo claros mis sentimientos
- 10.** Frecuentemente puedo definir mis sentimientos
- 11.** Casi siempre sé cómo me siento
- 12.** Normalmente conozco mis sentimientos sobre las personas
- 13.** A menudo me doy cuenta de mis sentimientos en diferentes situaciones
- 14.** Siempre puedo decir cómo me siento
- 15.** A veces puedo decir cuáles son mis emociones
- 16.** Puedo llegar a comprender mis sentimientos
- 17.** Aunque a veces me siento triste, suelo tener una visión optimista
- 18.** Aunque me sienta mal, procuro pensar en cosas agradables
- 19.** Cuando estoy triste, pienso en todos los placeres de la vida
- 20.** Intento tener pensamientos positivos aunque me sienta mal
- 21.** Si doy demasiadas vueltas a las cosas, complicándolas, trato de calmarme
- 22.** Me preocupo por tener un buen estado de ánimo
- 23.** Tengo mucha energía cuando me siento feliz
- 24.** Cuando estoy enfadado intento cambiar mi estado de ánimo

A continuació es presenta una sèrie d'enunciats relacionats amb aspectes que es produeixen en les famílies i entre els familiars. Indiqui, si us plau, amb quin grau de satisfacció es sent vostè:

1-Muy insatisfecho ; 2-Insatisfecho ; 3-Ni satisfecho, ni insatisfecho ; 4-Satisfecho ; 5-Muy satisfecho

- 1.** El grado de cercanía entre los miembros de la familia
- 2.** La capacidad de tu familia para afrontar las situaciones de tensión
- 3.** La capacidad de tu familia para ser flexible o adaptable
- 4.** La capacidad de tu familia para compartir experiencias positivas
- 5.** La calidad de la comunicación entre los miembros de la familia
- 6.** La capacidad de tu familia para resolver conflictos
- 7.** La cantidad de tiempo que pasan juntos como familia
- 8.** El modo en que los problemas son tratados
- 9.** Lo justa que es la crítica en tu familia
- 10.** La preocupación de cada uno de ustedes por los otros miembros de la familia

Per últim, indiqui amb quina freqüència aquestes situacions creen tensió en la seva família:

1-Nunca ; 2-En muy pocas ocasiones ; 3-A veces ; 4-Con frecuencia ; 5-Muy frecuente

- 1.** Discusiones entre padres e hijos
- 2.** Viajes de negocios de los padres
- 3.** Mucho gasto, por encima de las posibilidades, por medio de tarjetas de crédito
- 4.** Enfermedades físicas o muerte de un familiar
- 5.** La escasez de participación de los hijos en las labores de casa
- 6.** Los conflictos se quedan sin resolver
- 7.** Dificultad al pagar las cuentas mensuales
- 8.** Dificultad de los padres en el cuidado de los hijos
- 9.** Problemas afectivos con los miembros de la familia (discusiones, diferenciaciones, preferencias, etc.)
- 10.** Suspensiones en relación con el trabajo escolar de los hijos

- 11.** Cuestiones o asuntos con las familias del padre o de la madre
- 12.** Las tareas de la casa se quedan sin hacer
- 13.** Los hijos tienen responsabilidades por encima o por debajo de los que corresponden a su edad
- 14.** Preocupaciones a causa del consumo de drogas
- 15.** Dificultad de los padres para controlar a los hijos (disciplina)
- 16.** Problemas con respecto al reparto de tareas de la casa
- 17.** Un embarazo o reciente nacimiento de un hijo
- 18.** Falta de tiempo para relajarse o desconectarse
- 19.** Problemas o dificultades de adaptación por el cambio de domicilio
- 20.** Obligaciones familiares